

ŠTO JE ZAJEDNIČKO GLEMBAJEVIMA I BANKARSTVU U HRVATSKOJ

SAŽETAK

Obrazovanje u strukovnim školama ekonomskog i komercijalnog usmjerenja traje četiri godine. Po završetku ovih strukovnih škola stječu se znanja, vještine i kompetencije potrebne tržištu rada, ali i kvalifikacije koje pružaju mogućnost napretka u budućem obrazovanju. Polaganjem državne mature postoji mogućnost nastavka obrazovanja na visokim učilištima. S obzirom da vertikalna prohodnost jamči mogućnost daljnega obrazovanja i stjecanja više razine obrazovanja, potrebno je učenicima strukovnih škola također pružiti što više mogućnosti općekulturnog obrazovanja kroz korelaciju predmeta i međupredmetnih tema.

Ključne riječi: bankarstvo, bankrot, Hrvatska, Gospoda Glembajevi, korelacija predmeta

SADRŽAJ

Nastavni sadržaji strukovnih predmeta matura-nata Komercijalno-trgovačke škole u Splitu

uključuju ostvarenje ishoda povezanih s financijskim tržištem Hrvatske:

- protumačiti suštinu funkcioniranja financijskog tržišta
- prepoznati ulogu i interese svakog od sudionika te moguće posljedice utjecaja pozitivnih i negativnih promjena koje su se na tom tržištu dogodile na nacionalno gospodarstvo
- iskoristiti podatke i informacije financijskog tržišta, s osobnog i sa profesionalnog stajališta.

Međukorelacija napravljena je s predmetom Hrvatski jezik, odnosno s djelom koje maturanti čitaju u sklopu obvezne lektire - dramom Gospoda Glembajevi Miroslava Krležje. Naime, književnik je živio u doba političkih i društvenih previranja i u svojim je djelima odrazio duh vremena. Radnja drame Gospoda Glembajevi smještena je u 1913. godinu te počinje činom koji se odvija u raskošnom crvenom salonu u kući Ignjata Glembaya. Nije slučajno da je Ignjat Glembay bankar. Naime, potrebno je navesti kratku povijest političkoga i gospodarskog okvira Hrvatske toga doba. Te godine, Hrvatska je dio Austro-Ugarske monarhije, a odredbama Nagodbe iz 1867. godine koja je nastala kao rezultat sporazuma između austrijskih i ugarskih vladajućih političkih krugova, Monarhija je ustrojena kao zajednica dviju država Austrije i Ugarske, dok je Hrvatska Nagodbom u mno-

go čemu ovisna o Ugarskoj. Tako su, između ostalih, zajednički poslovi Hrvatske i Ugarske i financije, utvrđivanje poreza, poreznog sustava i državnog proračuna, poslovi trgovine, carina, pošte, luka i pristaništa, željeznice, industrije itd. Slom koji se dogodio u kući Glembajevih, u biti simbolizira slom Austro-Ugarske monarhije.

Prema Kolar-Dimitrijević, M. (2013) Povijest novca u Hrvatskoj od 1527. do 1941. godine. Zagreb: HNB 2013. godine: „U Hrvatskoj je premalo stranog financijskog kapitala koji bi se usmjeravao u domaće gospodarske ciljeve, među kojima je na prvom mjestu bila organizacija zadruga koje su trebale postati produktivne i izvoziti robu. Unatoč svemu, bankarstvo je tada najrazvijenija privredna grana u Hrvatskoj. Ne samo hrvatski, već i cijeli prostor jugoistočne Europe bio je umrežen preko austro-ugarskih i njemačkih banaka prije Prvoga svjetskog rata.

Neuravnoteženo razvijanje financijskih institucija i slabost kapitala tih ustanova kao i vlasništvo bile su glavne zapreke razvoju hrvatske privrede koja je zaostajala za razvijenim dijelovima Monarhije, u kojoj su razvoju bankarstva, štedionica i kreditnih zadruga pomagale i država i javne financije. Stanje je u svim strukama bilo neodrživo. Nije bilo fakulteta koji su obrazovali privrednike. Previše je bilo strane stručne radne snage, a narod pritisnut prenaseljenošću sela počinje iskazivati nezadovoljstvo protiv stranaca i traži da se domaći ljudi školuju i zauzmu vodeća mjesta u gospodarstvu. Do novca se teško dolazi, a nisu rijetki ni slučajevi krivotvorenja novca. Hrvatska je opterećena dugovima, a državni se krediti iskorištavaju samo u Ugarskoj. Takva je gospodarsko-financijska politika istjerala iz Hrvatske oko pola milijuna Hrvata sa svoga ognjišta i oni su emigrirali preko mora.“

Novčarske institucije u Hrvatskoj od 1865. do 1913. godine

	Stanje			Porast u godini		
	Banke	Štedionice	Kreditne zadruge	Banke	Štedionice	Kreditne zadruge
1865.	–	2	–	–	–	–
1875.	6	32	23	6	30	23
1885.	6	39	49	–	7	26
1895.	12	50	61	6	11	12
1905.	33	97	642	21	47	581
1913.	61	146	832	28	49	190

Slika 1. Izvor: Statistički atlas. (1917) Zagreb. Tab. XCVIII

Danas, prema podacima HNB-a, znamo da su banke u Hrvatskoj većinom u stranom vlasništvu, i to pretežito talijanskih i austrijskih banaka. Njihovim se vlasnicima isplaćuje dobit u obliku dividendi što znači da imamo veliki odljev novca preko granice. Realni sektor gospodarstva Hrvatske nije dovoljno razvijen, a banke nisu dovoljno angažirane u funkciji rasta naše ekonomije, naprotiv doprinose odljevu novca u strane države i razvoju njihovog gospodarstva. Također nas prati i odljev visokoobrazovanog stanovništva. Stoga se gospodarska situacija itekako može usporediti sa onom iz 1913. godi-

ne. Kroz korelaciju općeobrazovnog predmeta Hrvatski jezik i nastavnih sadržaja struke navedeno se može približiti učenicima završnih razreda.

Zadatak za učenike iz predmeta struke:

Prema pravilima pedagoške prakse, učenici razrednog odjeljenja podijelit će se u grupe od 4 do 5 članova te provesti istraživanje putem interneta (npr. na službenim stranicama HNB) o funkcioniranju financijskog tržišta RH pri čemu će:

- navesti što čini financijski sustav jedne zemlje

- pronaći podatke koliko je u Hrvatskoj banaka i u čijem su većinskom vlasništvu prema navedenoj vlasničkoj strukturi
- objasniti bankarske poslove
- usporediti bankarski sustav iz 1913. godine kada je Hrvatska bila dio Austro-Ugarske, sa bankarskim sustavom danas i njegovim pozitivnim i negativnim utjecajima na gospodarstvo zemlje
- predstaviti navedeno istraživanje u obliku PowerPoint, Canva i sl. prezentacije te predstaviti isto pred razredom.
- SŠ HJ A.4.1. Učenik raspravlja u skladu sa svrhom i željenim učinkom na primatelja (određuje temu, oblik, svrhu i namjenu rasprave: dokazivanje, zabavljanje, pregovaranje; donosi zajedničke zaključke o mogućem rješenju problemske situacije ili o zajedničkoj odluci)
- SŠ HJ B.4.1. Učenik izražava svoj literarni doživljaj i objašnjava stav o književnome tekstu (potkrjepljuje primjerima svoje mišljenje i stavove; izdvaja pojedinosti koje su ga se dojmile i potaknule na razmišljanje)

Kada su se iz predmeta struke učenici upoznali sa osnovnim pojmovima i poslovima banaka, lakše mogu razumijeti propast posljednjih izdanaka obitelji Glembay. U obliku rasprave (debate), timski će raspravljati o glembayevskom bankrotu, kako je do njega uopće došlo te o mogućnostima sprječavanja bankrota da je kojim slučajem Ignjat Glembay ostao živ.

Zadatci za učenike iz Hrvatskog jezika:

- protumačiti značenje kratice tvrtke Glembay Ltd..
- predstaviti pasivu odn. aktivu obitelji Glembay
- objasniti sam pojam bankrota te ga povezati s bankrotom bankara Ignjata Glembay
- međusobno povezati propast I. Glembaya s propašću barunice Castelli
- dati prijedlog boljeg poslovanja odn. načina na koji je bankar mogao spriječiti svoju propast.

U nastavnom predmetu Hrvatski jezik razvija se odgovorno ponašanje, prihvaćanje društvenoga i vlastitoga identiteta, tolerancija, uvažavanje različitih mišljenja i ravnopravnost, što je poveznica s međupredmetnom temom Građanski odgoj i obrazovanje.

Odgojno-obrazovni ishodi koje učenici ostvaruju u predmetu Hrvatski jezik:

- SŠ HJ B.4.3. Učenik opisuje slijed književnih poetika i razdoblja i prosuđuje utjecaj različitih konteksta na književni tekst. analizira književni tekst s obzirom na povijesni, društveni i kulturni kontekst).

Učenici također ostvaruju ishode međupredmetnih tema Osobni i socijalni razvoj, Učiti kako učiti i Informacijsko- komunikacijska tehnologija:

- uku A.4/5.1. Upravljanje informacijama
Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema.

- uku A.4/5.2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema

Učenik se koristi različitim strategijama učenja i samostalno ih primjenjuje u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja.

- uku A.4/5.4. Kritičko mišljenje

Učenik samostalno kritički promišlja i vrednuje ideje.

- osr C.4.2. Upućuje na međuovisnost članova društva i proces društvene odgovornosti.

- osr C.5.2. Preuzima odgovornost za pridržavanje zakonskih propisa te društvenih pravila i normi.

- osr C.5.4. Analizira vrijednosti svog kulturnog naslijeđa u odnosu na multikulturalni svijet.
- ikt D.5.3. Učenik samostalno ili u suradnji s kolegama predočava, stvara i dijeli nove ideje i uratke s pomoću IKT-a.
- ikt D.5.4. Učenik samostalno štiti svoje intelektualno vlasništvo i odabire načine dijeljenja sadržaja.

ZAKLJUČAK

Poučavanje je danas mnogo zahtjevnije nego što je nekad bilo. Učenik je u centru pozornosti i aktivnosti što znači da mora biti uključen u aktualna događanja oko sebe, razumjeti ta događanja i kritički promišljati o istim. Učenicima se treba omogućiti šire sagledavanje svijeta u kojem živimo, a na nama nastavnicima je da međusobno surađujemo i promišljamo kako bismo im to omogućili kroz povezivanje sadržaja u korelaciji predmeta i ostvarivanju ishoda putem međupredmetnih tema.

Literatura

Arambašić, S. et al. (2020) Strukovni kurikulum za stjecanje kvalifikacije ekonomist, Zagreb: ASOO

https://hr.wikipedia.org/wiki/Austro-ugarska_nagodba (preuzeto: 08.03.2024.)

Kolar-Dimitrijević, M. (2013) Povijest novca u Hrvatskoj od 1527. do 1941. godine, Zagreb: HNB

Krleža, M. (1928) Gospoda Glembajevi. Zagreb: Društvo hrvatskih književnika.

Krleža, M. (1996) Gospoda Glembajevi. Zagreb: Zagrebačka stvarnost.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019) Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za srednje strukovne škole na razini 4.2.

preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html

preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html

preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html